

ועל ידי מעשה הלכו היסורים.

וכך היה המעשה: **יומא חד, הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא**, יום אחד היתה שפחתו של רבי מטאטאת את הבית. **הוה שרייא בני כרכושתא**, היו מוטלין על הארץ בני חולדה, **וקא כנשא להו**, והיא רצתה לטאטא אותם ולהשליך אותם לאשפה.

אמר לה רבי: שבקינהו, הניחי להם, שהרי **כתיב "ורחמיו על כל מעשיו"!**

אמרי, אמרו בשמים: **הואיל והוא מרחם, נרחם עליה עליו**. ונסתלקו יסוריו.

כולהו שני יסורי דרבי אלעזר ברבי שמעון, כל השנים שהוא התייסר, **לא שכיב איניש בלא זמניה**, לא מת שום אדם קודם זמנו, בזכות היסורין של רבי אלעזר ברבי שמעון.⁽⁴⁸⁾

כולהו שני יסורי דרבי, כל השנים שרבי

התייסר, **לא איצטריך עלמא למיטרא**. לא היה העולם זקוק לגשם והוא התקיים בלעדיו.

דאמר רבה בר רב שילא: קשי יומא דמיטרא כיומא דדינא. יום הגשמים קשה לעולם כימי שני וחמישי, שבהם יושבים בתי דין [כתקנת עזרא], ובעלי הדין מתקבצים לדין, ונשמעים קולות רמים. כך ביום הגשמים.⁽⁴⁹⁾

ואמר אמרימר: אי לאו צריך לעלמא, אילולי שהעולם זקוק לגשם, **בעו רבנן רחמי עליה, ומבטלי ליה**. היו רבנן מתפללים שלא יהיו גשמים!

ובזכות היסורים של רבי התקיים העולם ללא גשמים.

ואפילו הבני, למרות שלא ירדו גשמים כל אותם השנים, **כי הוּו עקרי פוגלא ממשרא**, כשהיו תולשים צנן מהערוגה, **הוה קיימא**

ובעיון יעקב מבאר שהיסורים באים על עוון, ורבי אלעזר ברבי שמעון שהיו לו יסורים של אהבה דלא עוון כיפר על חטאים שעשו אחרים, ולכן לא מתו טרם זמנם.

ורבי לפי שאמר "גלוי וידוע שיגעתי בעשר אצבעותי ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה" לכן נהנו ממנו הבריות, על דרך שאמרו "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני והוא די לו בקב חרובין".

ועוד יש לומר שמבואר במסכת תענית שגזורים שלש עשרה תעניות על עצירות גשמים, ורבי שהתייסר שלש עשרה שנה היה כנגד שלש עשרה תעניות הללו.

49. כך פירש רש"י בתענית [ח ב]. ועוד כתב שם לפי שבני אדם אינן יכולין לעשות צרכיהן.

דעת לידע שזה היה בצער המערה וזה לא היה. אלא הקדוש ברוך הוא נתן בלבו טבע לעשות כן כדי שידעו הכל ההבדל ביניהם. וכן מה שאמרו למדנו צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה, לא שהם עושים כן בגלל האיסור שבדבר אלא הקדוש ברוך הוא נתן להם טבע זה כדי שאנחנו נלמד מהם לנהוג כן. וכן חמורו של פנחס בן יאיר שלא רצה לאכול בלתי מעושר הוא על דרך זה.

48. משום שרבי אלעזר ברבי שמעון תפס את הגנבים וגרם למותם טרם זמנם לכן כשנתכפר לו על ידי היסורים זכה שלא ימותו אנשים בלא זמנם. ורבי שנקט במדת אכזריות כלפי העגל לכן כשנתכפר לו זכה למדת הרחמים שלא יהא מטר בעולם שהוא יום הדין. מהרש"א.